

ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА

Кафедра педагогіки, психології, соціальної роботи та менеджменту

СИЛАБУС навчальної дисципліни

ЕТНОПСИХОЛОГІЯ

Код навчальної дисципліни	ОК 33
Освітній рівень	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Статус навчальної дисципліни	Нормативна
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	053 Психологія
Освітньо-професійна програма	Бакалавр. Психологія
Обсяг навчальної дисципліни	3 кредити ECTS (90 академічних годин)
Види аудиторних занять	лекції, семінарські заняття
Форми контролю	Екзамен

Інформація про викладачів

Викладач (ПІБ, науковий ступінь, вчене звання, посада)	Поліщук Валерій Миколайович, доктор психологічних наук, професор, професор кафедри
Контактний телефон	05959450855
Е-mail:	valeryipolishchuk@gmail.com
Профіль викладача	https://scholar.google.com.au/citations?user=79LfErkAAAAJ&hl=th https://uk.wikipedia.org
Консультації	П'ятниця (14.00–15.00)

Кількість часу на вивчення навчальної дисципліни (3 кредити ECTS: 90 годин)

	Денна	Заочна
Лекції	16	6
Семінарські заняття	14	4
Самостійна робота (СРС)	60	80
Форма контролю	екзамен	екзамен

1. Анотація навчального курсу

Навчальна дисципліна «Етнопсихологія» вивчається здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти на четвертому році навчання у восьмому (другому) семестрі.

Освітній процес – це лекційні та семінарські заняття, самостійні роботи (СРС) та підсумковий контроль (екзамен).

Місце освітнього компонента в освітньо-професійній програмі:

Навчальна дисципліна «Етнопсихологія» є складовою обов'язкових компонентів ОПП циклу дисциплін професійної підготовки.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин / 3 кредити ECTS

Мета навчального курсу:

засвоєння і систематизація набутої в історичному календарному часі інформації про психологічні особливості етнічних груп задля успішної реалізації власної індивідуальної особистісно-професійної траєкторії та зміцнення національної безпеки громадянського суспільства через 1) виокремлення актуальної соціальної етнічної проблематики мирного повсякдення та континентальної загарбницької війни, 2) локалізацію чи унеможливлення стабілізації в себе та інших громадян суб'єктивних чи споглядальних настанов, стереотипів, міфів про соціальну дійсність.

Завдання навчального курсу:

1. Засвоїти пізнавальні пріоритети етнопсихологічного знання в інформаційному розрізі особистісних, соціальних, економічних, культурологічних, етнічних, політичних тощо обставин соціальної реальності.

2. Систематизувати базовий різноплановий динамічний тематичний інформаційний масив (монографії, підручники, посібники, статті у періодиці тощо) з домінуванням наукових і навчально-методичних першоджерел за останні п'ять календарних років (2020–2024 рр. і окремо – 2025 р.), а також знакових наукових досягнень, які уособлюють «класику психологічної науки».

3. Сформувати пізнавальну орієнтацію на результативний пошук актуальних поточних, реальних і потенційних соціальних запитів на досконале знання етнопсихології в умовах сучасних соціальних викликів і загроз.

Теоретична частина навчального курсу: це інформація про генезу етнопсихологічного знання у концептуальних здобутках наукових шкіл та наукових уявленнях славетних наукових постатей у пізнавальному вимірі календарного соціального часу «минуле – теперішнє – майбутнє».

Практична частина навчального курсу: встановлення можливостей застосування теоретичних знань в інтенсивній практиці професійної діяльності психолога.

Самостійна робота: вивчення теоретичного матеріалу поза організаційними межами лекцій та семінарів для формування завершеної логістики змісту навчально-професійного процесу (це окремий або інтегральний інформаційний фрагмент з переліку екзаменаційних питань відповідно до структури модулів).

Пререквізити: 1) контент освітньо-професійної програми підготовки бакалавра 053 Психологія: а) цикл загальної підготовки (філософія, історія та культура України, педагогіка); б) цикл професійної підготовки (галузеве психологічне знання: загальна психологія, вікова психологія, диференційна психологія, педагогічна психологія, соціальна психологія, психологія управління, історія психології); 2) позаплановий програмний навчальний контент (біологія, економіка, соціологія, етика, естетика, географія, художня література).

Постреквізити: інформаційний масив навчального курсу «Соціальна психологія» є фундаментальною професійною основою передовсім для успішного виконання наукових студентських робіт, проходження педагогічних практик і, як наслідок, необхідних професійних компетенцій.

Тематичний зміст навчальної дисципліни, крім знакових досягнень галузевого світового, зокрема українського психологічного знання, відображає також тривалий авторський науково-педагогічний досвід в українській вищій школі кінця ХХ ст. – 2025 р.

Очікувані результати навчання:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 9. Здатність працювати в команді.

Фахові компетентності (ФК):

ФК 1. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

ФК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та арубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

ФК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПРН 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПРН 3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПРН 4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПРН 9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання (зокрема, щодо організації заходів раннього втручання).

ПРН 13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПРН 14. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.

ПРН 15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку

ПРН 17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

Технічне й програмне забезпечення/обладнання:

Windows 10, Mozilla Firefox, MS Office 2010; OpenOffice.org (11); доступ до електронних журналів бібліотеки; доступ до електронних бібліотечних ресурсів світу; комп'ютер, проектор, інтерактивна дошка.

2. Організація навчання.

Методи навчання:

словесні (лекція: монолог, діалог, діалог – монолог, монолог – діалог; бесіда, диспут);

наочні (демонстрування, ілюстрування);

практичні (практична робота, робота з інформаційними джерелами, проєктів);

інноваційні технології (методи інтерактивного навчання).

Методи навчання ОК: словесні (пояснення, розповідь, бесіда, інструктаж, диспут, дискусія); наочні методи (демонстрування, ілюстрування); практичні (спостереження, експеримент, «брейн-штормінг, тестові технології виконання вправ, робота з інформаційними джерелами, структурне та структурно-функціональне моделювання соціальної реальності, екстраполяція тощо) з пріоритетністю а) домінування наукового пошуку («проблемності») у викладі інформаційного масиву викладачем, б) самостійної роботи студентів; інноваційні технології (опорний конспект, методи інтерактивного навчання, методи проблемного навчання, мультимедійні методи навчання, методи проєктної діяльності, портфоліо, ментальні карти, аналіз продуктів діяльності, аналіз продуктів власної пошукової діяльності).

Форми оцінювання ОК: усна (бесіда, повідомлення тощо); письмова (самостійна робота за варіантами, виконання індивідуальних завдань, тощо); тестова; самоконтроль (самооцінка письмової роботи тощо).

Підсумковий контроль – екзамен.

ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Дедлайни та перекладання

Система взаємодії зі здобувачами освіти відбувається відповідно до принципів студентоцентрованого навчання та рівного доступу до здобуття якісної освіти. Роботи, які надаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчий бал.

Перекладання відбувається до завершення вивчення курсу.

Академічна доброчесність

Списування під час контрольних робіт заборонені.

Відвідування

Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання.

За об'єктивних причин (наприклад: хвороба, військові дії, стажування, національна/міжнародна кредитна мобільність, дуальне навчання тощо) освітній процес може відбуватися в дистанційному режимі з використанням відповідного програмного забезпечення за погодженням із деканатом та керівником курсу.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
лекцій		Семінари	лаб	інд	с.р.	лекцій		Семінари	Лаб.	Інд.	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи етнопсихології												
Тема	1.1.	18	4	2			12	21	2	1		18

Теоретико-методологічні основи етнопсихології (понятійний базис)													
Тема 1.2. Теоретико-практичні основи етнопсихології (дослідницький інструментарій)	16	2	2				12	20	1	1			18
Разом за модулем 1	34	6	4				24	41	3	2			36
Змістовий модуль 2. Психологічні закономірності розвитку етнічних спільнот													
Тема 2.1. Статичні характеристики етносу	20	4	4				12	18	1	1			16
Тема 2.2. Динамічні характеристики	20	4	4				12	18	1	1			16
Тема 2.3. Етнічні стереотипи	14	2	2				12	13	1				12
Разом за модулем 2	54	10	10				36	49	3	2			44
Усього годин	90	16	14				60	90	6	4			80

3. Система оцінювання

Система оцінювання навчальних досягнень студентів із дисципліни «Етнопсихологія» ґрунтується на **компетентнісному підході**, що передбачає формування в майбутніх фахівців означених компетентностей та досягнення програмних результатів навчання.

Навчальні досягнення студентів оцінюються за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням у шкалу ECTS. Загальний підсумковий бал з дисципліни визначається на основі додавання (знаходження суми) балів за всі види робіт, які передбачені робочою програмою з дисципліни. Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну навчальну діяльність із дисципліни, становить 90 балів та до 10 балів здобувач освіти може отримати під час складання екзамену.

Підсумкова оцінка є сумою балів, які отримує студент за поточну роботу на практичних заняттях, виконання завдань для самостійної роботи студентів, модульний контроль та (за бажанням студента) складання екзамену.

Методи оцінювання.

Усний поточний контроль, письмовий контроль, тестовий контроль, самоконтроль, самооцінка, підсумкове оцінювання.

Розподіл балів у межах навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Семінарські заняття							Самостійна робота							Модульний контроль				Форма семестрової атестації (екзамен)		
Максимальний бал: 70							Максимальний бал: 18							Максимальний бал: 12				Максимальний бал: 10		
С	С	С	С	С	С	С	С	С	С	С	С	С	С	С	С	МК (1-2)				10
1	2	3	4	5	6	7	1	2	3	4	5	6	7							
10	10	10	10	10	10	10	2	2	2	2	2	2	2	2						
														6						

Заочна форма навчання

Семінарські заняття						Самостійна робота				Модульний контроль				Форма семестрової атестації (екзамен)	
Максимальний бал: 40						Максимальний бал: 40				Максимальний бал: 10				Максимальний бал: 10	
Семінар 1			Семінар 2			СР 1		СР 2		МК (1-2)				10	
20			20			20		20		10					

Примітка: СР 1 та СР 2 можуть виконуватися як інтегроване завдання, що сумарно зіставляється із модульним структурно-функціональним змістом

Шкала оцінювання здобувачів

ECTS	Бали	Рівні навчальних досягнень студентів
A	90-100	Високий рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями
B	82-89	Достатній рівень оволодіння знаннями навчального матеріалу, вміннями їх практичного впровадження

C	74-81	Середньо-достатній рівень володіння теоретичним матеріалом та готовності до оперування набутими вміннями й навичками
D	64-73	Середній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями й навичками
E	60-63	Рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками визначається нижчим за середній
FX	35-59	Низький рівень володіння навчальним матеріалом, студент не спроможний опанувати практичні вміння без додаткових занять з дисципліни
F	1-34	Низький рівень знань із дисципліни, відсутність практичних умінь і навичок, що є підставою для повторного вивчення дисципліни

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів за шкалою ECTS

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка ECTS	Рівні навчальних досягнень здобувачів
1	2	3
90-100	A	Високий рівень володіння теоретичними знаннями й практичними вміннями. На основі досконалого знання матеріалу предмету набуті знання, вміння та навички здобувач використовує при вирішенні нестандартних задач. Вільно володіє психолого-педагогічною термінологією, вміє критично аналізувати педагогічні факти, формулювати висновки з урахуванням досягнень педагогічної науки викладеної у педагогічній науковій і методичній періодиці. Легко знаходить відповіді на нестандартні, несподівані питання. У складних ситуаціях може провести аналіз на рівні теоретичного осмислення. Виявляє творчі здібності, нахил до самостійної науково-дослідної роботи, який проявляється у написанні рефератів, оглядів літератури, виступах на студентських наукових конференціях.
82-89	B	Достатній рівень оволодіння знаннями навчального матеріалу, вміннями їх практичного впровадження. Вільно володіє матеріалом у відповідності з програмою дисципліни. Знання, вміння та навички може самостійно застосовувати у нестандартних ситуаціях навчального характеру. Проявляє інтерес до наукової та науково-популярної педагогічної літератури. Самостійно опрацював рекомендовану, додаткову літературу з предмету. В процесі вивчення дисципліни іноді виконував реферати не передбачені робочою програмою дисципліни. Проявляє схильність до аналітико-синтетичної діяльності, здатен висловлювати власну думку що до вивченого матеріалу. Отримані знання використовує при аналізі стану навчально-виховного процесу.
74-81	C	Середньо-достатній рівень володіння теоретичним матеріалом та готовності до оперування набутими вміннями й навичками. Володіє матеріалом в обсязі робочої навчальної програми дисципліни, володіє психолого-педагогічною і науковою термінологією, під керівництвом викладача вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію про педагогічні явища. Цілком самостійно використовує набуті знання, вміння та навички в стандартних навчальних ситуаціях. Частково опрацював(ла) передбачені програмою додаткові літературні джерела. При контролі знань досить вільно складає алгоритм відповіді. Швидко знаходить необхідну інформацію в довідниковій літературі.
64-73	D	Середній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями й навичками. Повністю відтворює інформацію що викладена в базовому підручнику. Має значні утруднення при необхідності користування додатковою літературою та першоджерелами, формулювання власної думки щодо тих чи інших емпіричних фактів. Епізодичне знайомство з періодичними психолого-педагогічними виданнями. Сформовані уміння може використовувати у стандартних ситуаціях, які закладені у навчальні завдання. При виправленні

		допущених помилок потребує деякої допомоги викладача. Затрудняється при необхідності використовувати знання отримані при вивченні інших дисциплін.
60-63	Е	Нижче середнього рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками. Самостійно відтворює головні положення викладені в базовому підручнику чи лекційному матеріалі. Знає основні етапи організації і проведення наукового дослідження. Потребує допомоги викладача чи товаришів для відтворення систематизованого навчального матеріалу. При реалізації знань у вирішенні практичних завдань потребує допомоги викладача на всіх етапах роботи. Часто допускає типові помилки, які при допомозі може виправити. Відсутнє знайомство з інформацією, що викладена в додатковій літературі.
35-59	FX	Низький рівень володіння навчальним матеріалом. Здобувач має уяву про деякі елементи наукового дослідження. Володіє навчальним матеріалом на фрагментарному рівні, не може систематизовано відтворити навчальний матеріал, не вміє працювати з додатковою літературою і періодичними педагогічними виданнями. Конспект з предмету носить не систематизований, фрагментарний характер. Не вміє скласти алгоритм відповіді. Не може відповісти на питання чи виконати практичну роботу без грубих помилок, на які не звертає уваги. Здобувач не спроможний опанувати практичні вміння без додаткових занять з дисципліни
1-34	F	Дуже низький рівень знань із дисципліни. Практично не знає психолого-педагогічної й наукової термінології. Володіння навчальним матеріалом на рівні розпізнавання. Не може користуватися підручником, методичними рекомендаціями, іншими дидактичними засобами. Володіє тільки окремими прийомами практичної діяльності, яких недостатньо для формування вмінь. Відсутність практичних умінь і навичок є підставою для повторного вивчення дисципліни

4. Інформаційне забезпечення:

Рекомендована література

Основна

1. Вакулєнко О. Л. Сучасні проблеми української етнопсихології : монографія. Київ : Київський університет, 2018. 111 с.
2. Данилюк І. Етнокультурна психологія. Історія та сучасність : монографія. Київ: АртЕк, 2019. 432
3. Корнєв М.Н., Коваленко А.Б. Соціальна психологія. Київ. ЦНЛ, 2023. 156 с.
4. Махній М. М. Етнічна психологія: навчальний посібник. Київ:Видавничий Дім «Слово», 2016. 272 с.
5. Османова А, Співак Л. Етнопсихологія: психодіагностичний практикум. Київ. : Університет «Україна», 2023. 126 с.
6. Павленко В. М. Етнопсихологія : підручник . Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2019. 448 с.
7. Пірен М. Етнопсихологія. К. : Університет «Україна», 2022. 526 с.
8. Савицька О.В., Савицька Л.М. Етнопсихологія. Київ. : Каравела, 2023. 264 с.
9. Янів В. О. Нариси до історії української етнопсихології. 3-тє в., стер. Київ : Знання, 2016. 341 с.

Додаткова

1. Етнопсихологія / кладачі Ольховецький С.М. Ольховецький В.С. Умань: «Візаві», 2019. 155 с.
2. Кириченко С. В. Етнопсихологія. К, 2017. 277 с.
3. Купчишина В. Ч. Етнопсихологія : Хмельницький : Видавництво НАДПСУ, 2021. 136 с.
4. Ле Бон Г. Психологія людських спільнот. Львів : Львівська політехніка, 2020. 228 с.
5. Соціальна психологія / за ред. Н.Ю. Воляннюк. К.: НТУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського», 2019. 214 с.
6. Цюняк О.П. Етнопсихологія: Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2020. 76 с

Інформаційні ресурси

1. Електронна бібліотека психології [Електронний ресурс]. Режим доступу до сайту: http://gumer.info/bibliotek_Buks/Psixot/Index.php.
2. Науковий вісник НАВС [Електронний ресурс]. Режим доступу до сайту: <http://www.naiav.kiev.ua/pages/biblio/visnik>.
3. Психологічний словник [Електронний ресурс]. Режим доступу до сайту: <http://amazonkat.narod.ru>.
4. Світ психології [Електронний ресурс]. Режим доступу до сайту: <http://www.psychology.net.ru>

5. American journal for fundamental, Applied and Experimental Researches [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://journal.ua-usa.org>.
6. Fundamental and applied researches in practice of leading schools [Электронный ресурс]. Режим доступа: [http:// farpless.org](http://farpless.org).
7. Fundamental and applied researches in practice of leading schools [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http:// farpless.org>.